

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προστασία των θυμάτων αυτής»

I. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο άρθρο 1 του Νοσχ περιγράφεται ο σκοπός του νόμου που είναι η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ της 5 Απριλίου 2011 «για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της καθώς και για την αντικατάσταση της απόφαση-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου». Η έκδοση της παρούσας Οδηγίας, που υιοθετεί ευρύτερη αντίληψη ως προς τι πρέπει να θεωρείται εμπορία ανθρώπων σε σχέση με την απόφαση-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ, κρίθηκε απαραίτητη για να αντιμετωπιστούν πρόσφατες εξελίξεις του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων (βλ. Προοίμιο της Οδηγίας αρ. 11).

Για την εναρμόνιση της ισχύουσας νομοθεσίας τροποποιούνται διατάξεις του Ποινικού Κώδικα (άρθρο 2), του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, του ν. 2225/1994 (άρθρο 4), του ν. 3811/2009 (άρθρο 5), θεσπίζεται δε ευθύνη νομικών προσώπων (άρθρο 3) και θεσμοθετείται Γραφείο Εθνικού Εισηγητή με αρμοδιότητα τον συντονισμό της εθνικής στρατηγικής και της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της πρόληψης και της αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων (άρθρο 6).

Ειδικότερα, με το άρθρο 2 τροποποιούνται:

-το άρθρο 8 εδ. η' του ΠΚ και ορίζεται ότι μεταξύ των εγκλημάτων που τιμωρούν οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι, ακόμα και αν τελέστηκαν στην αλλοδαπή από αλλοδαπούς, και ανεξάρτητα από τους ισχύοντες στον τόπο τέλεσης νόμους, περιλαμβάνεται και η σωματεμπορία,

-το άρθρο 187 Β του ΠΚ παρ. 3, ώστε να ορίζεται η δυνατότητα του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών να απέχει προσωρινώς από την ποινική δίωξη για παραβάσεις των νόμων περί αλλοδαπών και περί εκδιδόμενων επ' αμοιβή προσώπων καθώς και για συμμετοχή σε εγκληματικές δραστηριότητες, των προσώπων που καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις σε βάρος τους από εγκληματική οργάνωση ή υπαίτιους των άρθρων 323 Α και 351 του ΠΚ, αν η συμμετοχή τους ήταν άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι ήταν παθόντες των εγκλημάτων των άρθρων 323 Α (εμπορία ανθρώπων) και 351(σωματεμπορία) του ΠΚ,

-το άρθρο 187 Β παρ. 4 του ΠΚ, ώστε να προβλέπεται η αναστολή της απέλασης για αλλοδαπούς που καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις των άρθρων 323 Α και 351 του ΠΚ ή αξιόποινων πράξεων που τελέσθηκαν από εγκληματική οργάνωση,

-το άρθρο 323 Α παρ. 1 του ΠΚ που ορίζει το βασικό έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων και η παρ. 4 του ίδιου άρθρου που ορίζει τις επιβαρυντικές περιστάσεις,

-το άρθρο 351 παρ. 1 του ΠΚ που ορίζει το βασικό έγκλημα της σωματεμπορίας και η παρ. 4 που ορίζει τις επιβαρυντικές περιστάσεις,

Το άρθρο 3 που θεσμοθετεί την ευθύνη των νομικών προσώπων για τις πράξεις των άρθρων 323 Α και 351 του ΠΚ οι οποίες τελέσθηκαν μέσω αυτών ή προς όφελος ή για λογαριασμό τους.

Με το άρθρο 4:

- τροποποιείται το άρθρο 226 Α παρ.1 του ΚΠΔ για τις συνθήκες εξέτασης ως μάρτυρα του ανήλικου θύματος πράξεων προσβολής της γενετήσιας και προσωπικής ελευθερίας,

-προστίθεται άρθρο 226 Β του ΚΠΔ για τους ενήλικες μάρτυρες που είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων,

- τροποποιείται το άρθρο 253 Α του ΚΠΔ που επεκτείνει και στα εγκλήματα των άρθρων 323 Α και 351 του ΠΚ τις ανακριτικές πράξεις επί εγκληματικών οργανώσεων,

- συμπληρώνεται το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 2225/1994 για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και για τα εγκλήματα των άρθρων 323 Α, 348 και 351 του ΠΚ.

Με το άρθρο 5 τροποποιούνται τα άρθρα 1 και 3 του ν. 3811/2009, ώστε τα θύματα των άρθρων 323 Α και 351 του ΠΚ να δικαιούνται αποζημίωσης.

Με το άρθρο 6 συνιστάται Γραφείο Εθνικού Εισηγητή με αρμοδιότητα τον συντονισμό της εθνικής στρατηγικής και της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της πρόληψης και της αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων, και αντιμετωπίζονται θέματα στελέχωσης και αρμοδιοτήτων του.

II. Παρατηρήσεις επί των επιμέρους άρθρων του Νοχ

1.Επί του άρθρου 2 παρ. 2

Δια του άρθρου 2 παρ. 2 του Νοχ τροποποιείται το άρθρο 187 Β παρ. 3 και 4 του ΠΚ και ορίζεται η δυνατότητα του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών να απέχει προσωρινώς από την ποινική δίωξη για παραβάσεις των νόμων περί αλλοδαπών και περί εκδιδόμενων επ' αμοιβή προσώπων καθώς και για συμμετοχή σε εγκληματικές δραστηριότητες, των προσώπων που καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις σε βάρος τους από εγκληματική οργάνωση ή υπαίτιους των άρθρων 323 Α και 351 ΠΚ, αν η συμμετοχή τους ήταν άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι ήταν παθόντες των εγκλημάτων των άρθρων 323 Α (εμπορία ανθρώπων) και 351 (σωματεμπορία) του ΠΚ. Επίσης προβλέπεται η αναστολή της απέλασης για αλλοδαπούς που καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις των άρθρων 323 Α και 351 ΠΚ ή που τελέστηκαν από εγκληματική οργάνωση. Σημειωτέον ότι το άρθρο 59 παρ. 4 ΚΠΔ προβλέπει αναβολή άσκησης ποινικής δίωξης και για τα θύματα των εγκλημάτων των άρθρων 323 Α και 351 ΠΚ για συγκεκριμένες αξιόποινες πράξεις που απαριθμούνται περιοριστικώς (παράνομη είσοδος και έξοδος από τη χώρα, κατοχή και χρήση ταξιδιωτικών εγγράφων, αδειών διαμονής, ταυτοτήτων πλαστών ή γνησίων που εκδόθηκαν για άλλο πρόσωπο, παράνομη εργασία και πορνεία). Θα ήταν ενδεχομένως νομοτεχνικώς ορθότερο, και προς αποφυγή δυσχερειών κατά την εφαρμογή των διατάξεων, να ενσωματωθεί η προτεινόμενη ρύθμιση στο άρθρο 59 παρ. 4 ΚΠΔ καθώς και, αντί της φράσης «εγκληματικές δραστηριότητες», να γίνει περιοριστική απαρίθμηση συγκεκριμένων εγκλημάτων. Εξ άλλου, και η υπό ενσωμάτωση Οδηγία αναφέρει στο προοίμιό της (αρ. 14) ενδεικτικώς ως εγκληματικές δραστηριότητες τη χρήση πλαστών εγγράφων ή αδικήματα που προβλέπονται στη νομοθεσία περί πορνείας ή μετανάστευσης.

Περαιτέρω, ο ν. 3386/2005 εξαρτά την έκδοση άδειας παραμονής και, συνεπώς, την προστασία από την απέλαση, στα θύματα εμπορίας ανθρώπων, από την έκδοση Πράξης του Εισαγγελέα Πρωτοδικών (άρθρα 1 παρ. 2 α, 46,

47 ν. 3386/2005). Θα ήταν, ενδεχομένως, νομοτεχνικώς ορθότερο, οι προτεινόμενες ρυθμίσεις της παρ. 4 του άρθρου 187 Β ΠΚ είτε να ενταχθούν στο ήδη ισχύον νομοθετικό πλαίσιο είτε να γίνει παραπομπή στις ισχύουσες ρυθμίσεις.

2. Επί του άρθρου 4 παρ. 2

Στο άρθρο 4 παρ. 2 προτείνεται η εισαγωγή άρθρου 226 Β στον ΚΠΔ, που αφορά τον τρόπο εξέτασης των μαρτύρων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και σωματεμπορίας. Θα ήταν σκόπιμο να διαγραφεί στο εδ. γ' της παρ. 2 του προτεινόμενου άρθρου 226 Β του ΚΠΔ η φράση «και ο παθών μπορεί να συνοδεύεται από τον νόμιμο εκπρόσωπό του, εκτός εάν ο ανακριτής απαγορεύσει την παρουσία του προσώπου αυτού με αιτιολογημένη απόφασή του για σπουδαίο λόγο, ιδίως σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων ή ανάμειξης του προσώπου αυτού στην ερευνώμενη πράξη», καθόσον αυτή η ρύθμιση αφορά τον ανήλικο μάρτυρα και δεν έχει εφαρμογή σε ενήλικες.

3. Επί του άρθρου 4 παρ. 5

Στο άρθρο 4 παρ. 5 προβλέπεται τροποποίηση του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 2225/1994, ώστε να είναι δυνατή η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών για τα εγκλήματα της εμπορίας ανθρώπων (323 Α του ΠΚ), της σωματεμπορίας (351 του ΠΚ) και της διευκόλυνσης ακολασίας άλλων (348 του ΠΚ). Ο ν. 2225/1994 αποτελεί εκτελεστικό νόμο του άρθρου 19 του Συντάγματος, και η προτεινόμενη τροποποίηση, στο μέτρο που συνιστά διεύρυνση της επέμβασης στο ατομικό δικαίωμα του άρθρου 19 του Συντάγματος, άπτεται της άσκησης και προστασίας του δικαιώματος του απορρήτου της επικοινωνίας και, συνεπώς, εφαρμόζεται η διαδικασία του άρθρου 72 παρ.1 του Συντάγματος (βλ. σχετικώς και Έκθεση Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής στο ν. 3772/2009 «Μεταρρυθμίσεις στην Οργάνωση της Ιατροδικαστικής Υπηρεσίας, στη θεραπευτική μεταχείριση των χρηστών ναρκωτικών ουσιών και άλλες διατάξεις» σελ. 7). Περαιτέρω, ερωτάται κατά πόσον η άρση του απορρήτου των επικοινωνιών, εκτός των άλλων εγκλημάτων, και για την διερεύνηση του εγκλήματος του άρθρου 348 παρ. 1 ΠΚ που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος, συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι το απόρρητο των επικοινωνιών αίρεται για τη διακρίβωση ιδιαίτερος σοβαρών εγκλημάτων, ενώ πλημμελήματα που τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος, υπόκεινται σε υπ' όρον παραγραφή δυνάμει διά-

φορων νομοθετημάτων (βλ. ν.4043/2012 και κατατεθείσα σχετική τροπολογία στο παρόν Νσχ), όταν τελέσθηκαν μέχρι τις ημερομηνίες που ορίζονται κάθε φορά.

Αθήνα, 18 Σεπτεμβρίου 2013

Η εισηγήτρια
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αν. Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών